

Co-funded by
the European Union

National Office
Erasmus+UA
erasmusplus.org.ua

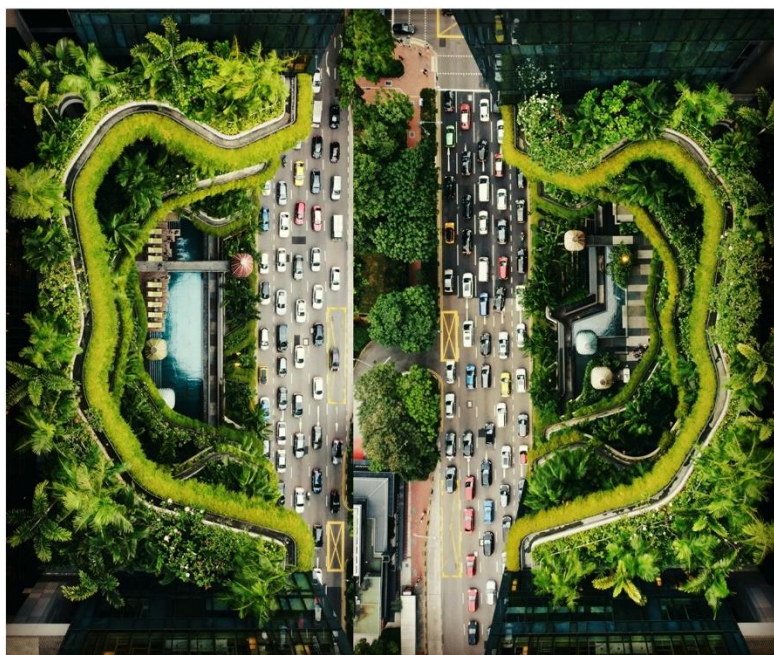
LUTSK
NATIONAL
TECHNICAL
UNIVERSITY

 **Politecnico
di Bari**

EVDOC
Joint Master Module Erasmus+ LNTU

Міністерство освіти і науки України
Національний Еразмус+ офіс в Україні
Луцький національний технічний університет
Політехнічний університет Барі, Італія
Луцька міська рада

Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період

Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції

20-21 травня 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТАЛІ РОЗУМНІ МІСТА ТА ТЕРИТОРІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції

20-21 травня 2025 року

Луцьк
Луцький національний технічний університет
2025

УДК 711.4+504. 03

C-01

Рекомендовано

*Вченою радою Луцького національного технічного університету
(протокол № 10 від 31 травня 2025 р.)*

Рецензенти:

Вилгін Є. А. – д.держ.упр., професор, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця.

Цимбалюк І. О. – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту Волинського національного університету імені Лесі Українки

Редакційна колегія:

Вахович І. М. – д.е.н., професор (**головний редактор**); Кузьмак О. І. – д.е.н., професор (**заступник головного редактора**); Полінкевич О. М. – д.е.н., професор; Кузьмак О. М. – д.е.н., професор; Войчук М. В. – к.е.н.; П’єрпаоло Понтрандольфо - професор Політехнічного університету Барі, Італія.

Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у
C-01 повоєнний період: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 трав. 2025 р.) / відп.
ред. М. В. Войчук. Електрон. дані. Луцьк: ВІП ЛНТУ. 2025. 214 с.

ISBN 978-617-95522-0-5

У збірнику подано матеріали досліджень, виголошених на Міжнародній науково-практичній конференції «Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період», що була проведена командою проєкту Модуль Жана Моне «Європейські цінності та найкращі практики розвитку міст і територій на шляху до сталого розвитку» (101174676-EVDOC-ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH) ЛНТУ 20-21 травня 2025 року. У публікаціях висвітлено питання присвячені прогресивним принципам та перспективам впровадження досвіду ЄС щодо сталого розвитку міст і територій України у післявоєнній відбудові.

Для науковців, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться актуальними проблемами і перспективами розвитку економіки підприємства.

This publication was produced with the financial support of the European Union within the framework of the Jean Monnet Module project “European values and best practices in urban and territorial development towards sustainable development” (101174676-EVDOC-ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or Lutsk National Technical University. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Ця публікація здійснена за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках реалізації проєкту Модуль Жана Моне «Європейські цінності та найкращі практики розвитку міст і територій на шляху до сталого розвитку» (101174676-EVDOC-ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH).

Фінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Луцького національного технічного університету. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає грант, не несуть за них відповідальності.

УДК 711.4+504.03

ISBN 978-617-95522-0-5

© Войчук М. В. (упорядкування), 2025

© Войчук М. В. (обкладинка), 2025

© Луцький національний технічний університет, 2025

**СЕКЦІЯ 1. РОЗУМНІ МІСТА ТА РОЗУМНІ ТЕРИТОРІЇ:
ІНСТИТУЦІЙНІ ІННОВАЦІЇ ТА МІСЬКЕ УПРАВЛІННЯ**

<i>Полінкевич О. М.</i> УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ МІСТ ТА ТЕРИТОРІЙ НА ЗАСАДАХ ІНКЛЮЗІЇ.....	35-36
<i>Поліщук В. Г.,</i> ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПІСЛЯ ВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ МІСТ В УКРАЇНІ	36-38
<i>Пундор Ю. О., Різник Д. Р., Ковальчук Д. П.</i> РЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ЦСР 5 «ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ» В ПРОГРАМІ «ГОРИЗОНТ ЄВРОПА»	38-39
<i>Салінко Г.О., Лорія М.Г.</i> РОЛЬ РОБОТОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ У РОЗЧИЩЕННІ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІСЛЯ БОЙОВИХ ДІЙ	39-40
<i>Самарічева Т. А., Ниник Я. В.</i> ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	40-42
<i>Старик С. П., Романенко Я. М.</i> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНФРАСТРУКТУР У ГАЛУЗІ НАДТВЕРДИХ МАТЕРІАЛІВ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ	42-45
<i>Степура Т., Колещук Д.</i> РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ.....	45-47
<i>Стеценко Т. В., Півняк Ю. Б.</i> БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЕКОСИСТЕМИ РОЗУМНОГО МІСТА.....	47-49
<i>Теліщук М. М., Купріянова А. О., Терешко І. В.</i> ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН В ЕКОНОМІКУ МІСТ, ЩО ВІДНОВЛЮЮТЬСЯ	49-51
<i>Тринчук В. В.</i> СТРАХОВА РЕКЛАМА ПІД ЧАС ВІЙНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ.....	51-53
<i>Урбан О. А.,</i> ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЗИТИВНОГО НІМЕЦЬКОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ РОЗУМНИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	53-55
<i>Химич І.Г.,</i> МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА: ПІДТРИМКА УКРАЇНИ	55-57
<i>Хомяк Н. Л.</i> СТАЛИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ	57-59
<i>Шевченко С. Г.,</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА У ВОЄННИЙ ЧАС: ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ СТАЛОГО ВІДНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	60-61
<i>Ivanova R. Yu.,</i> INTERNATIONAL ORGANIZATIONS FOR FINANCIAL MECHANISMS FOR THE RECOVERY OF CITIES AND TERRITORIES IN UKRAINE	61-62
<i>Kuzmak Olena, Kuzmak Oleh</i> IMPLEMENTATION OF COMPLIANCE APPROACHES IN THE GOVERNANCE OF SMART CITIES: EUROPEAN BENCHMARKS AND UKRAINIAN CHALLENGES	63-65
<i>Pierpaolo Pontrandolfo</i> SUSTAINABLE COMPANIES IN THE EU: BEST PRACTICES AND POLICY SUPPORT	65--67
<i>Voichuk Maksym</i> PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION IN THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE, INCLUSIVE URBAN DEVELOPMENT	67-68

витрачання цих коштів спрямовується на виплату заробітної плати в державному секторі, а також на підтримку реалізації програми соціальної підтримки. Надана Україні сума допомоги від ЄС, що сформована за рахунок отриманих доходів із «заморожених» російських активів склала 3 млрд. дол. [2].

Отже, якщо всі кошти «ERA» будуть використовуватися правильно та розмірено, то рівень запасу фінансової стійкості та міцності повинен зберегтися й для 2026-2027 років.

Самойлюк Максим, Акименко Андрій. Українська економіка у 2024 році: спецвипуск Трекеру (18.03.2025). URL: https://ces.org.ua/ukrainian_economy_in_2024/.

Самойлюк Максим. Трекер економіки України під час війни (18.04.2025). URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>.

Хомюк Н. Л., доктор економічних наук

Волинський національний університет імені Лесі Українки

СТАЛИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

Сталий розвиток сільських територій набуває особливої актуальності в даний час. Збройна агресія завдала масштабних руйнувань інфраструктурі сіл, спричинила гуманітарну кризу та міграцію. Війна серйозно вплинула на аграрний сектор – за оцінками ФАО, через 9 місяців конфлікту чверть сільського населення, зайнятого в сільському господарстві, припинили або скоротили свою діяльність (FAO, 2022) та різко зросли витрати на виробництво. У цьому контексті досягнення сталого розвитку сільських територій є критично важливим для забезпечення продовольчої безпеки, відновлення економіки та соціальної стабільності країни. Також повоєнна відбудова розкриває можливості для перебудови аграрної політики та прискорення євроінтеграційних реформ, зокрема впровадження найкращих європейських практик управління сільським розвитком. Відповідно, вивчення європейського досвіду та визначення стратегічних орієнтирів розвитку сільських територій України є надзвичайно актуальним.

Сільські території відіграють важливу роль в економіці та суспільстві: станом на початок 2022 р. в сільській місцевості проживало понад 12 млн. осіб (близько 30 % населення) (Cities4Cities | United4Ukraine, 2025). Проте сільські території стикнулись з сукупністю проблем, які загострилися внаслідок війни. Серед ключових викликів сталого розвитку варто виокремити такі:

- демографічна криза та соціальні проблеми. Триває депопуляція і старіння сільського населення, значна частка молоді виїхала до міст чи за кордон у пошуках кращих можливостей. Кількість сільських населених пунктів зменшується щороку через відтік населення та деградацію інфраструктури. У сільській місцевості вищий рівень безробіття, бідності та гірший доступ до якісних послуг – освіти, медицини, культурних послуг – що знижує якість життя і стимулює подальший відтік населення (Остапенко, 2024);

- наслідки війни та післявоєнні виклики. Збитки та втрати, яких зазнав аграрний сектор України в результаті розв'язаної рф повномасштабної війни сягнули в \$80,1 млрд. Наразі через міни та інші вибухонебезпечні предмети Україна зазнає збитків, які оцінюються у \$11,2 млрд щорічно (Несмачна, Красновська, 2025). Війна різко погіршила безпекову та економічну ситуацію в селах, особливо в зонах бойових дій та окупації. Значна частина сільських громад зазнала руйнувань інфраструктури (доріг, електромереж, складів, фермерських господарств), замінування земель, втрати техніки та поголів'я тварин. Людський капітал села теж постраждав – частина працездатного населення мобілізована або виїхала, рівень бідності різко зріс. Таким чином, повоєнний розвиток сільських територій ускладнюється як потребою подолати наслідки руйнувань та соціально-економічного шоку, так і паралельно забезпечити відновлення виробництва та повернення населення;

- економічні та аграрні виклики. Українська сільська економіка характеризується дуальною структурою аграрного виробництва. З одного боку, існує велика кількість дрібних одноосібних домогосподарств – близько 900 тис. малих виробників займаються сільським господарством, забезпечуючи продовольство для власних родин і продаючи надлишки на місцевих ринках (Wetzels, Lorenzen, 2024). Ці фермери створюють значну частину робочих місць на селі та є важливими для продовольчої безпеки локальних громад (Wetzels, Lorenzen, 2024). А з іншого боку, близько 70 великих агрохолдингів контролюють чверть сільськогосподарських земель і виробляють значні обсяги зерна, олійних та іншої продукції на експорт (Wetzels, Lorenzen, 2024). Така поляризація призводить до диспропорцій, адже великі підприємства ефективніші через ефект масштабу, але дають обмежену зайнятість, тоді як малі господарства забезпечують зайнятість, але потребують підтримки та доступу до ринків і технологій. Аграрна політика України зосереджена переважно на розвитку великотоварного виробництва і експорту, водночас питання диверсифікації сільської економіки, розвитку дрібного підприємництва, переробки продукції на місцях залишаються недостатньо вирішеними. Відсутність повноцінного ринку землі до 2021 р. стримувала інвестиції у сільське господарство, а після часткового відкриття ринку реформу загальмувала війна. Сучасні виклики також включають необхідність підвищення екологічної стійкості аграрного виробництва – подолання деградації ґрунтів, впливу зміни клімату (посухи на півдні, підтоплення), зменшення викидів і забруднення. Таким чином, стратегічним завданням є трансформація аграрної моделі розвитку села на більш інклюзивну та стійку, щоб прибутки від агросектору спрямовувалися на розвиток місцевих громад і населення;

- управлінські виклики та децентралізація. Реалізація політики сталого розвитку потребує ефективного місцевого самоврядування і залучення громад. Війна частково дезорганізувала роботу нових громад, особливо на окупованих та прифронтових територіях, і поставила перед місцевою владою нові виклики такі, як евакуація населення, військова логістика, відбудова. Попри це, децентралізація продемонструвала свою ефективність, адже багато громад стали осередками стійкості під час кризи, місцева влада і волонтери взяли на себе координацію допомоги, оборони та відновлення.

Європейський Союз має багаторічний досвід політики розвитку сільських територій, який може слугувати корисним орієнтиром для України. В основі цього досвіду – Спільна аграрна політика ЄС (CAP), що реалізується з 1962 р. і залишається однією з ключових політик ЄС. CAP еволюціонувала від підтримки продовольчої безпеки та доходів фермерів до більш комплексної стратегії, що включає екологізацію та збалансований розвиток сільських регіонів. Мета CAP полягає не лише у субсидуванні фермерства, а й всебічній підтримці сільських територій, про що свідчать її офіційні цілі (Cities4Cities | United4Ukraine, 2025):

- забезпечення продовольчої безпеки;
- гарантування гідного рівня життя фермерів;
- сприяння сталому управлінню природними ресурсами і боротьбі зі зміною клімату;
- збалансований розвиток сільських територій;
- розвиток сільської економіки та зайнятості.

Для досягнення цих цілей ЄС витрачає значні ресурси – бюджет CAP становить близько третини бюджету ЄС (на період 2021–2027 рр. передбачено 387 млрд. євро) і включає два стовпи: пряму підтримку сільгоспвиробників (переважно доплати на гектар з вимогою дотримання екостандартів) та програми розвитку сільських територій (фінансуються з EAFRD) (Cities4Cities | United4Ukraine, 2025). У ЄС сільський розвиток розглядається як розкриття внутрішнього потенціалу територій – підтримка підприємництва (фермерства, ремесел, зеленого туризму), збереження культурної спадщини і традицій, забезпечення екологічної стійкості та високої якості життя у селі (Cities4Cities | United4Ukraine, 2025).

Одним із успішних інструментів є ініціатива LEADER, започаткована в ЄС у 1991 р., що впроваджує підходи місцевого розвитку. У межах LEADER створюються Місцеві групи дії (LAG) – партнерства між владою, бізнесом і громадськими організаціями на рівні району чи

кількох громад, які спільно розробляють і реалізують стратегії розвитку своєї території. ЄС зобов'язує, щоб не менше 5 % коштів програм розвитку сільських територій спрямовувалося через підхід LEADER (Cities4Cities | United4Ukraine, 2025), підтримуючи тисячі місцевих проєктів – від розвитку дрібного підприємництва й кооперації фермерів до збереження історико-культурних об'єктів.

Європейський досвід також включає стратегічне бачення екологічної трансформації сільського господарства. У 2019 р. ЄС проголосив Європейський зелений курс, метою якого зробити економіку ЄС кліматично нейтральною до 2050 р. Для агропродовольчого сектору ключовим елементом Зеленого курсу стала стратегія «Від ферми до виделки», спрямована на побудову стійкої продовольчої системи.

Крім того, у 2021 р. Єврокомісія представила Довгострокове бачення розвитку сільських територій ЄС до 2040 р., яке акцентує необхідність перетворення сіл на «розумні села» (smart villages) – із швидкісним інтернетом, сучасними послугами, зеленими технологіями, щоб сільські території були привабливими для життя і роботи на рівні з містами. Таким чином, європейський досвід демонструє цілісний підхід до сільського розвитку: поєднання економічної підтримки з екологічними вимогами, інвестиції в людський капітал і інновації, децентралізоване управління та участь громад. Цей підхід вже довів ефективність у багатьох державах. Тому для повоєнної України вивчення і адаптація найкращих європейських практик є шансом уникнути помилок та прискорити відродження сільських територій.

На основі аналізу викликів та врахування європейського досвіду варто виокремити такі стратегічні пріоритети для досягнення сталого розвитку сільських територій України у повоєнний період, як: розробка комплексної стратегії сільського розвитку; наближення аграрної політики до стандартів ЄС; підтримка диверсифікації сільської економіки та малого бізнесу; розвиток сільських громад та участь населення; інфраструктурне відновлення і «розумні села»; екологізація та стійкість сільського господарства; продовження реформи децентралізації та зміцнення місцевого управління.

Отже, сталий розвиток сільських територій України в даний час – багатогранне завдання, що вимагає синергії зусиль органів влади, місцевих громад та міжнародних партнерів. Українське село наразі перебуває у критичній точці: з одного боку, величезні втрати і виклики, з іншого – унікальний шанс переформатувати модель розвитку, спираючись на європейський досвід та підтримку. Реалізація зазначених стратегічних орієнтирів дозволить не лише відновити довоєнний стан, але й забезпечити стале зростання сільських громад.

Food and Agriculture Organization of the UN (FAO). (2022, December 14). *Ukraine: New UN survey shows rural households are increasingly affected by the war*[fao.org](https://www.fao.org/newsroom/detail/ukraine-new-un-survey-shows-rural-households-are-increasingly-affected-by-the-war). FAO Newsroom. Retrieved from <https://www.fao.org/newsroom/detail/ukraine-new-un-survey-shows-rural-households-are-increasingly-affected-by-the-war>

Wetzels, H., & Lorenzen, H. (2024, November 19). *Ukraine – The Elephant in the Room that Could Unlock CAP Reform*. ARC2020. Retrieved from <https://www.arc2020.eu/ukraine-the-elephant-in-the-room-that-could-unlock-cap-reform/>

Корінець, Р. (2025, квітень 7). *Як не прогавити можливості євроінтеграції для українського села?* Cities4Cities | United4Ukraine. Взято з <https://cities4cities.eu/yak-ne-progavyty-mozhlyvosti-yevrointegracziyi-dlya-ukrayinskogo-sela/>

Несмачна, М., Красновська, Я. (2025, лютий 25). *Агросектор України після трьох років війни: втрати і виклики*. SuperAgronom.com. Взято з <https://superagronom.com/articles/771-agrosector-ukrayini-pislya-troh-rokiv-viyeni-vtrati-i-vikliki>

Остапенко, М. С. (2024). Соціально-економічні виклики розвитку сільських територій в Україні та пошук шляхів подолання використовуючи європейський досвід. *Актуальні питання економічних наук*, 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14292899>

Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

20-21 травня 2025 року

Відповідальність за інформацію, викладену в публікаціях,
несуть автори

Коректор М. В. Войчук
Технічний редактор М. В. Войчук

Один електронний оптичний диск (CD-ROM). Об'єм даних 5,14 Мб. Тираж 7 прим.

Зам.1. Видавець і виготовлювач ФОП Косенко А.О.

м. Луцьк, вул. Гулака-Артемівського 25/79, тел. +38 (099) 513 2 356.

E-mail: anna0995132356@gmail.com

Свідоцтво Держ. Комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 8287 від 02.05.2025 р.